

ELŐFIZETÉS:
 Egész évre . . . 6 ft.
 Fél évre 3 ft.
 Negyed évre . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
 küldemények a szerkesztő-
 nek, anyagiak a laptulaj-
 donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:
 egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
 többszöri hirdetésnél olcsóbb.
 Nyiltér sora 25 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetésnél
 30 kr.

A hirdetések Bittermann
 Nándor könyv- és könyvnyom-
 dászatjában és a szerkesztőnél fogad-
 tatnak el.
 Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

A befásításról.

azánk leggazdagabb vidéke a Tisza és Duna között terül el, hol a mérhetetlen síkságon keresve is alig talál az emberi vizsgálódó szem egy nyugponot, mely fájl-tetvény vagy erdőség volna.

A mezőrendésről szóló törvényjavaslat gondoskodik az e tekintetbeni hiányokról is, melyet minden gazda kétségkívül őszinte elismeréssel üdvözöl.

De a míg a jóakaratu intézkedés céljai há-lára kötelezik is le a gazdaközönséget, hogy évek hosszú sora után a befásítás üdvös tervét törvényben kívánja lefektetni a kormány: addig másrészt szükséges a terv életbeléptetése körül felmerül-hető aggályokat is kellőleg méltatni, hogy így a kivitel, vagyis az alap tökéletes legyen és vég-eredményében a cél elérését annál inkább biz-tosítsa.

Az idézett törvényjavaslat 9—14. §-ai kizárólag az ország- és más közutak, köztetek, par-tok, töltések befásításáról és a községi faiskolák felállításáról, esetleg berendezéséről szólnak.

Tagadhatatlan, hogy a terv, miszerint az ország- és egyéb utak befásittassanak, igen szép és üdvös, de a kivitel vajmi nehéz dolog. Mert aki ismeri az ország erdős-béres vidékét és látja az alföld fátlan és kietlen sivatagját: megütköz-hetik a felett, hogy még a felvidéken is, hol a fatenyésztés sokkal könnyebb mint a forró alvidék-en, az ország- és más közutak, köztetek, partok csaknem oly csupaszok, mint a szegedi határ homoksivatagján, vagy mint a Bácska televény-gazdag területén, hol mértőföldekig elkoeciszhatunk, míg egy-két megörbített akácfa szemünk elé kerül.

A törvényjavaslat 9. §-a azt mondja, hogy „a közutak a jelen törvény életbelépte után leg-később 6 év alatt befásítandók” — a 10 §. pe-dig elrendeli, hogy „3 év alatt minden község köteles alkalmas faiskolát berendezni”.

Hát ez igen szép dolog, hanem nem fog az az életben megállni, mert aki ismeri a mi népiünk-et, ismeri annak természetét, hogy mily nehezen ve-hető rá a fájl-tetésre és mily ellenszenvvel visel-tetik a fájl-tetvények iránt, hogy egy ostornyél vagy botnak való, a legszebb fa kivágására csá-bitja, vagy esupa paraszttvirtusból a fiatal fát kitépi, derékon kettétöri s a gyökerével felfelé állítva, visszadugja: az el van készülve arra is, hogy a fá pusztítása tovább is így fog tartani, ha csak kéréllhetetlen szigorral nem sujtják a kártevőt.

Eltekintve azonban ettől, a hiba ott rejlik, hogy a törvény azt rendeli, hogy 6 év alatt be-fásítandók az utak és 3 év alatt felállítandók a faiskolák.

A községnek a faiskola felállítására a tör-vény 3 évi haladékat adván, az bizonyára akkor fogja a faiskolát felállítani, a mikor már a dolog a körmére égett, de ha a 3-ik év végén lesz is beállítva a faiskola, mire a kiültetési, illetőleg a befásítási 6 év eltelik, ezek a faiskolák még csak 3 éves fácskákkal rendelkeznek, ezeket pedig utakra kiültetni még nem lehet. Nem kellene te-hát ilyen hosszú haladékat adni a községeknek, melyek különben is fázna minden faiskolai ügy-től, hanem el kellene rendelni, hogy a törvény életbelépte után haladéktalanul létesíttessék a fa-iskola és egy év leforgása alatt az nemcsak meg-felelően körülkerítve, hanem magoncokkal is el-látva készen álljon.

Ez esetben, mire a 6 év letelik — ha kéréllhetetlen szigorral hajtják végre a törvény ren-delkezéseit — már legfeljebb 5 éves fácskákkal fog az a faiskola rendelkezni; ha azonban a 3 évi idő alatt a község csak annyira jutott, hogy a faiskolát nagynehezen kijelölte s mikor a dolog már a 12-ik órába lépett és az ijesztgetés, vala-mint a büntetéstől félelem miatt a harmadik év-ben még körül is kerítette és esetleg magvetéssel is ellátta, az a faiskola akkor, mire a 6 év, a befásításra kiszabott határidő letelik, még a leg-kezdőbb esetben is csak 3 éves fácskákkal fog

rendelkezni, ilyenekkel pedig ország- és más utakat befásítani, tudvalevőleg képtelenség.

Oda kellene tehát hatni, hogy a mint a tör-vény életbelépett, a faiskola területe haladéktala-nul kijelöltessék, bekerítették és ha csak az időjárás megengedi, magvetéssel azonnal ellát-tassék.

Ez esetben remélhető, hogy 5 éves fákkal az ország- és más utakat el lehet látni; ámbár az ilyen fiatalon kiültetett fákkal nem sokra me-gyünk, mert ha azt az ember el nem pusztítja, elpusztítja az állat. Idősebb fák kiültetése volna tehát kívánatos.

Es még egyet a faiskolákról.

A néptanítók azok, meg a falusi jegyzők, akiknek szeret a közvélemény minden olyan dol-got a nyakukba tolni, a melynél az indok és az alap az, hogy ezek nagylelkű munkások, a köz-ügyek fáradhatatlan harcosai, a nemzeti jólét alapvető munkásai stb., — a fődolog azonban, hogy vállalkozzanak arra is, amire nem kötelez-hetők és amihez nem éreznek sem kedvet, sem hivatást. Például alakul egy társulat, tagokra van szükség, felkéri a jegyzőt. Valamire szüksége van az embernek, az már a jegyzőt háborgatja, szóval a jegyző a nemzeti existencia gépezetének azon nélkülözhetetlen kerekere, akitől mindent kö-vetelnek; és miután 99%-ban nem csalódnak a hozzáfolyamodók, jól teszi a társadalom, ha őket zaklatja.

Ilyenformán vannak a néptanítók is. A fatenyésztés, a selyemhernyó, méltényésztés, ker-tészet és a többi, elszámolni is képtelenség, hogy mi minden dolog nincs még, amit quasi megkö-vetelnek, hogy a néptanító ragadjon a kezébe s hajtson végre. Pedig bizony valljuk be, hogy annak a néptanítónak van annyi gondja, dolga, hogy szívesen látna magát felmentve e megtisz-teltetéséktől, melyek különben is fáradságos hiva-tását még inkább terhelik, a nélkül, hogy jutal-maznáik is.

A faiskolák kezelése az ő vállalkra fog to-latni ez esetben is, mint azt a múltban láttuk; és tisztelet a kivételeknek, sok esetben a dicsé-retes buzgóság hiánya bizony meg fog látszani a kerten, melyet néhol, különösen a szegényebb falvakban, ők kezelnek és a hol, miután a község sem pénzzel, sem munkással, sem egyéb felsze-reléssel az u. n. faiskolát el nem látja — hogy a talaj üresen ne heverjen, beülteti a rektorné tökkel vagy kukoricával.

A törvény ha elrendeli a faiskolák felállítá-sát, rendelje azt el úgy, hogy az végre is haj-tassék. A régebbi idők hason rendelte eredmény nélkül való volt, miként látjuk is. Mert újabb fájl-tetvényeink vajmi ritkák az országban, ami van is, azt sem az újabb törvényeknek köszön-hetjük, hanem az abszolút korszak rideg paran-csoló eljárásának, vagy azon nagybirtokosoknak, kik a birtokaik mellett elvonuló utakat beültetni jónak látták.

Azóta az önkormányzati rendszer mellett mire haladtunk? Valóban semmire.

Kiadta a hatóság a rendeletet, hogy legyen faiskola, hogy ültetessék be ez és ez a terület s az eredmény az lett, hogy a faiskolában szépen díszlik a rektranné ugorkája, meg a tökje, fa-csemetéről pedig szó sincs. Így a befásítás nem haladhat s így igaz az is, hogy nincs valami kompromittálabb dolog, mint kiadni valami ren-deletet és elnézni, hogy arra még csak nem is he-deritenek az emberek. Így voltunk eddig sok do-lggal, legkivált a fájl-tetéssel. A törvény szigorú végrehajtásától és annak helyes rendelkezésétől fog függni, hogy ezután ne így legyünk.

Szobonya Bertalan.

Az iskolai szünidő.

Jól tudjuk azt, hogy legelső az iskola, ezt kell virágzóvá tenni. Elegendő iskolát a nép szá-mához, hol a gyenge csemeték, a leendő honpol-gárok művelt emberekké formáltassanak; elegendő tanítókat az iskolába. Mindez azonban még nem elég. Átlátta ezt közoktatási kormányunk is, ho-

zott törvényt, mely minden 6—12 éves gyerme-keket iskolába járatni kötelez. Kiszabta az időt, hogy évenként, naponként mennyi időt, hány órát kötelesek az iskolában tölteni s mely tárgyak s mikép tanítandók.

Annyit azonban — bár sajnálattal — be kell vallanunk, miszerint népiünk nagyjórésze még nem érett meg annyira, hogy a jövőbe bele lásson s mindenben önhasznát munkálja. Pedig a kormánynak üdvös törekvései csak ugy vezetné-nek diadalra, ha a nép törekvésében támogatja, vele kezét fog, közösen munkálkodik. Különbén minden igyekezetében hajótörést szenved.

De azt kérdezhetik tőlem tisztelt olvasóim, hogy mit akarok. Akarom, inkább szeretném, ha minden iskolában, különösen községbeli iskolák-ban, ahol eddig nem volt, vagy most sincs, a nyári iskolázást; nem ugyan megszakítás nélkül télen, nyáron, őszön, tavaszon által. Nem! A tör-vény két hónapi szünidőt enged, az iskolaszékek s felekezeti hatóságokra bízván ezen szünidő cél-szerű fel- vagy beosztását. Én nézetem szerint ezt is keveslem. Ha valakinek, ugy a tanítónak szüksége van nyugalomra, idő, önképzésre. Hogy a gyermekeknek is kell-e iskolai szünidő, ez már nehezebben megfejthető kérdés. Én részemről erre is azt mondom, hogy: igenis kell, csakhogy nem 3/4 évig; mint a legtöbb falusi iskoláknál van, hol a gyermekek márciustól majd novemberig nem járnak iskolába. A tanítók tudják azt leginkább, hogy a gyermek mennyire elfeledi e hosszú szün-idő alatt, mit télen tanult, ugy hogy sok gyer-mek, ki már jól tudott olvasni, a következő té-len alig tud olvasni. S ki mindezen gyermekek hanyag iskolázatása miatt származott tudatlan-ságért felelős: a tanító.

Hogy ezen kellemtelenségek el legyenek ke-rülve, oda kell hatni, hogy a gyermekek nyáron, illetőleg tavaszon és őszön át is járjanak isko-lába, csakis a legnagyobb dologidőben kapjanak szünidőt. S ha ez, különösen falusi iskolákban is kivihető lesz, akkor: „Eljön a népnevelés áldott országa.”

Tudtommal vannak oly községek, hol tavasz kinyíltától a hó leestéig nem igen van iskolázás. Egy-kettő elmegy, de azt is csak azért küldik, hogy a kutba ne essék. Hogy mi ennek az oka, tudjuk meg, és legyünk méltányosak.

Legelső kötelessége az embernek minden-napi táplálékát megkeresni. Azt jól tudjuk, hogy népiünk között több a szegény, két kézzel dol-gozó napszámos ember, mint a jómódú gazda; s különösen a szőlőtermelő felső vidéken a szőlőmunkálással tavasztól egész őszig nemcsak ő maga, a családapa, hanem családja 8—10 éves gyermekétől mindannyian foglalkozhatnak, keres-hetik a kenyeret. A gyermek már szepreccsezdés, trágyahordás stb. által keres naponként 25—30 krt; azt gondosan félreerakja, összeszá-mítgatja minden este, hogy mennyire szaporodott már. Naponként kérdezi szüleitől: mikor lesz a vásár? mert ott a maga szerzett pénzéből köny-vet, vagy ruhaneműt vesznek neki. S az a kü-lönös, hogy az ilyen szegény embernek rendesen gyermeke is több szokott lenni, mint a jómódú gazdának s ugy kénytelen családja minden tagja karját igénybe venni. Hát egész nyáron iskolá-zás nélkül hagyjuk a szegényebb gyermekeket? Ne bizony. Szerény nézetem szerint azt vagyok bátor mondani: hogy meg kell beszélni a szülők-kei, miszerint mennyire káros gyermekeikre a nem iskolázás, gyermekeiket küldjék minden reg-gel iskolába s ott a tanító legfőleg 6—9 óráig tanítsa őket. Azután bocsássa el őket s menje-nek el szüleikkel együtt dolgozni, így a napnak csak délelőtti felében tartandó iskolázási tanítás.

Nagy baj az a tanítóra, ha az iskolás gyer-mekek nagyrésze feljár, kettő-három elmaradoz, mert ebből jövőre egy új osztályt kell csinálni. Vigyázzon a tanító az iskolán kívül is a gyer-mekekre, nem mondom, hogy őket őrizze, csak annyit tegyen meg, ha észreveszi, hogy tanítványa rossz gyermekek közt, rossz társaságban a szülei körön kívül van, azt onnan szépszóval, vagy szülei közreműködésével eltíltsa. Ha teheti, ne engedje meg egy gyermeknek is a libapász-

torkodást. Legtöbbit tehetnek azonban e részben a szülők. Fogadják fel libapásztorul a falu azon szegényét, ki különben is a község nyakán élőködi. Nem is hiszik sokan, mily káros a gyermekekre az ilyen felvigyázó nélküli társaságbani létel: „*itt látja, tanulja, szokja meg a gyermek, a mi erkölcsét megmérteljezi, talán annyira, hogy később a nevelés vesszével sem lehet azt kiirtani.*”

Azt jól tudom, hogy nagyobb falvak és városokban, hol a nép miveltebb és vagyonosabbak az iskolák, ott már az iskolázás a törvény kívánta igényeknek megfelelnek. Majd lassan beletörődnek mindannyian. Tenni kell az iskolában a közjóért és oly községben, a hol szükségét látják, ott keresztül kell vinni, hogy: „*ne legyen oly hosszú szünidő, hanem nyári iskola*” már csak azért is: „*mert ekkor kaphatjuk fel a természet nagy tárházát s gyűjthetünk kincset, megismertelhetjük művészet a mindeneket alkotó Istent, kitől száll alá minden áldás és tökéletes ajándék.*”

Kustár Géza.

Hirek.

Személyi hír. Czorda Bódog igazságügyminiszteri államtitkár e hó 15-én szilvővárosába, Szabadkára látogat el, hol nagy ünnepélyességgel fogja őt fogadni a polgárság.

Az agost. evang. híveknek tudomásul adatik, hogy július 14-én délelőtt 10 órakor az e célra kibérelt helyiségben istentisztelet fog tartatni, melyre a tisztelt hívek ezennel meghívotnak. Korossy Emil, ág. ev. lelkész. Gallé Emil, egyházi felügyelő.

Meghívás. A kis-hegyesi győzelmek esatánának f. hó 14-én lesz 40 éves évfordulója. Feketehegy minden szép és nemesért lelkesülni tudó polgársága az olvasókör kezdeményezése folytán elhatározta, hogy ez alkalommal a 2 év előtt felállított esataenléknél kegyeletes ünnepélyt rendez, melyre a hazafias közönséget s különösen a szomszéd községek érdeklődő polgárait ez uton is meghívja. Az ünnepély a következő program mellett fog megtartatni: 1. Délután 3 órakor gyűlékezés a fekete-hegyi polgári olvasókörben. 2. 4 órakor kivonulás a csataenlékhez az egyteli zászló alatt. 3. 5 órakor az ünnepély megnyitása a „Szózat” éneklésével. 4. Vitányi Bertalan ur alkalmi beszéde. 5. Az ünnepély bezárása a „Hymnus” éneklésével. 6. 7 órakor közvacsora a polgári olvasókör helyiségében, melyen vidéki polgártársaink is szívesen láttanak. Feketehegy, 1889. évi július hó 8-án. Bakay Károly, elnök.

Hangverseny. Ritka kedélyes és szórakoztató esteje volt városunk intelligenciájának 1889. évi július hó 10-én. A városunkban folyó évi augusztus hó 11-én megnyitandó általános ipar- és kereskedelmi kiállítás javára a rendező bizottság műkedvelői előadással egybekötött hangversenyt rendezett. A kiváló gonddal összeállított program minden egyes pontja valódi művészi kivittel került színre. A fiatal iparos dalárda a program első pontját, a „Magyar király indulót” a várakozást nagyon fölülmúló precizitással énekelte el. Azért mondom a várakozást fölülmúló, mert arra — hogy egy oly fiatal intézmény, mint milyen az iparos dalárda, oly erővel, akiknek legnagyobb része a hangjegyeket nem ismert, oly eredményt érjen el s pedig rövid idő alatt, hogy bármi hosszú időn keresztül fennáll, bármilyen erővel rendelkező dalárdával győzedelmesen versenyezhet — közönségünk nem volt elkészülve. Az ének befejezésével keletkező frenetikus, jól kiérdemelt taps meg is jutalmazta törekvő, derék iparosainkat és a dalárda lelkes és munkás karmesterét, Sörös Antal urat, aki valóban esodlatos eredményt mutatott fel az ének terén. Mielőtt a program azon részére térnénk át, mely a műkedvelők szereplését foglalta magában, kellemes kötelességünknek tartjuk teljes elismeréssel adózni a műkedvelők derék vezetőjének, Bieber Gyula urnak, aki valóban önfeláldozó fáradsággal oktatta a műkedvelőket. Neki köszönhetjük nagyrészt az előadás általános sikerét. — A program második pontját Szabácsy Anna k. a. két szövege „A pusztai gyermeke” Schaffertől és „A vándor” Fesától, kepezte. Azt hisszük, hogy eléggé jellemző a kisasszony gyönyörű énekét, ha azt állítjuk, hogy a hang tisztasága, kellemes esengése és iskolázottsága tekintetben híresebb primadonnáink bármelyikével bátran versenyezhet. Kalapsza Bella k. a., Komlós Armin és Bieber Gyula urak harmasa, Verdi „La traviata” című dalművéből, a művészet netovábbjának határát érintette. Komlós Armin ur életet adott hegedűjének és kicsalta belőle a szövegtől szebb hangokat. S ha hozzá vesszük két ismert virtuozunk, Kalapsza Bella k. a. és Bieber Gyula ur remek játékát, oly dallamokat hallottunk, melyek érző szívünk legrejtettebb húrjait is rezgésbe hozták, melyek lelkünket az anyagi világ korlátaitól megszabadítva, rövid időre egy más — a szellemi világ légkörébe helyezték. Pelikán Mariska k. a. és Traub József ur „Erteled ég hű szívem” című kettőse remekül sikerült. Ami a hang tisztaságát és kellemes esengését illeti, Pelikán k. a. hangja hasonlít Szabácsy Anna kisasszonyéhoz, azzal a különbséggel, hogy az utóbbin meglátszik némi nagyobb iskolázottság és a zeneakadémia tanulmánya. Traub József ur erőteljes, szép tenorja hathatósan elősegítette, a kettős teljes és viharosan megtapsolt sikerét. Az iparos dalárda remekül énekelte és megújított „Szent ágazat” e. férfikardala után Heindlhofer Etelka és Thim Antalka kisasszonyok „Marche caracteristique” e. zongora kettőse következett mely gyönyörűen sikerült. A nehéz Marche valódi művészettel játszott. Ezután a program utolsó pontja következett: a műkedvelői színi előadás, Fournier I. felvonásos vígjátékával, előadva dr. Lovász Márton ur és Schäfner Angela kisasszony által. Közönségünk ismeri e két legjobb műkedvelőnk színészi tehetségét, ez alkalommal is remek játékkal az ez estén nyújtott élvezetet betetették. Meg kell még emlékeztünk egy nem látott lényről, a sugórol, Popovics Sebő urról, ki e szerepet a töle megszokott pontossággal teljesítette. — Ezzel a program ki volt merítve, a közönség pedig elragadtatva távozott azon benső óhajjal, hogy ilyen sikerült esték nemel többször ismétlődjenek.

Árverés van hirdetve Topolyán július hó 22-ére Tóth István 2420 fitra becsült ingatlanaira.

Talált tárgy. Folyó évi június hó 12-én délután Zenta város belterületén 42 cm. hosszú és kulcsesal ellátott 1 frt értékű ezüst óralánc találtatott. Zentai kapitányság.

Megjelent az úvidéki kir. kath. magyar főgimnázium értesítője az 1888—89-iki tanévről. Közvetteszi Frankl István, igazgató. Tartalma: Fáy András tanulókora, dr. Badics Ferencről. — Tanárkar. — Végzett tananyag. — A tanuló ifjúság érdemsorozata. — A főgimnázium ösztöndíjas s jutalmazott tanulói. — Statisztikai adatok. — Tanszertárak gyarapodása. — A segély-alap állása. — Az ifjúsági önképzőkör. — Adatok az intézet történetéhez. — Jelentés a tanintézzettel kapcsolatos táp- és nevelőintézetéről. — A jövő 1889—90-iki tanév kezdete.

Lopott tárgyak. Mult hó 19—20-ra hajló éjjel Spaltenszperger Mátás esataenléi lakos kárára ismeretlen tettesek 1 db 7 éves világos pej paripát, hátsó bal lába kesze 80 frt, és 1 db világos pej paripát 6 éves 220 forint értékben eltolvajoltak. Bajai szbiró.

Halálozás. Özv. Könyg Karolina asszony, dr. Bruck Armin helybeli köz- és váltóüggyvéd nővére, esütörtökön, július hó 11-én, elhalálozott.

Elveszett tárgyak. A topolyai vasúti állomás pályaudvarából két láda, melyek egyike Fischer, másika Hesz János topolyai lakosokra volt címezve és melyekben ruhanemű és asztalos szerszám volt elhelyezve, elveszett s mindaddig elő nem került. Topolyai szbiró.

Gyilkosság. Úvidéken szerdán este nyílt után egy 15 éves közsőrsimas, Schubert János, egy nála sokkal idősebb, Trogmeier Frigyes nevű péklegényt gyilkolt meg. Ráesett ugyanis az utcán és puskával lelőtte. A rendőrség a gyilkost nyomban bekísérte, ki is hallgatta, de mindaddig tettének okát kideríteni nem bírta, mert a gyilkos konokul vonakodik felvilágosítást adni.

Lopott tárgyak. Mult június hó 26—27. közt éjjelen Dvoraesko Ferenc esataenléi szállási lakostól 7 db 35 ftrnyi értékű fehér elhával ellátott vánkoss és egy 12 ftrnyi értékű dunna, folyó hó 1-én virradóra pedig Oláh Istvánné esataenléi lakostól 6 db 30 ftrnyi értékű fehér hejjal és esipkével ellátott vánkoss, 2 db 24 ftrnyi értékű fehér hejjal ellátott dunna, 1 db 3 ftr értékű kávészinü posztóból készült férfi felöltő és 1 db 10 ftr értékű piros szegélyes szür ismeretlen tettesek által ellopottak. Topolyai szbiró.

Gazdáltn tárgy. Sárközi János dantovai cigánytól marhalevél hiányában egy 12 éves szürke, 14 markos kane, hátsó jobb combján N alakú bélyeggel vétegett bitangasába, mely ló a tulajdon jognak be nem igazolása esetén folyó évi július hó 13-án d. e. 9 órakor a bajai szbiróságnál nyilvános árverésen eladatul fog. Bajai szbiró.

Baja, 1889. július 10-én.

Városi közgyűlés.

Baja város törvényhatósági bizottsága f. július hó 9-én d. e. 9 órakor tartotta új főispánja, Sándor Béla ur ömeltósága elnöke mellett első rendes közgyűlést.

A törvényhatósági bizottság tagjai lelkes ovációval fogadták ömeltóságát, midőn a közgyűlési terembe lépett s az elnöki széket elfoglalta. Lelkes eljenzéssel fogadtattott ömeltósága megnyitói beszéde is, melyben azon biztositással, hogy főispáni jogai teljes elismerésének megkövetelése mellett a törvényhatósági bizottság jogait mindenkor tiszteletben fogja tartani, a törvényhatósági bizottság elnézését és támogatását kérte; elnézését azért, mert a helyi viszonyokat meg teljesen nem ismeri, és támogatását azért, mert e nélkül a törvényhatóság kormányzatában üdvös összműködés nem képzelhető.

Megnyitván ömeltósága a közgyűlést, napirendre térs előt felhívta a törvényhatósági bizottságot, hogy törvényben előirt joga, de egyszersmind kötelességénél fogva is a hatósági pénztárak megvizsgálására kebeléből egy biztositást küldjön ki. A házi-, árva- és adópénztárak megvizsgálása elrendeltetvén, a vizsgálat megajtására Lemberger Ernő bankigazgató, Eckert István takarékpénztári főkönyvvéztető és Tausig Adolf kereskedő személyében egy háromtagu bizottság küldetett ki, mely biztositás a vizsgálatot Hegedűs Aladár főszámvevő közbenjöttével nyomban foganatba is vette.

Napirendre 22 tárgy volt kitűzve, melyek elintéztése a törvényhatósági bizottságot két órán át foglalkoztatta.

Ezek között: Teleký Géza gróf, m. kir. belügyminiszter ur ö nagymeltóságának leirata a belügyminiszterium vezetésének átvétele tárgyában örvendetes tudomásul vétetett és egyhangulag elhatározott, hogy ö nagymeltósága, miniszteri tárcájának átvétele alkalmából, a törvényhatóság nevében feliratilag üdvözöltessék.

Szilágyi Dezső m. kir. igazságügyminiszter ur ö nagymeltóságának válasza a törvényhatóság üdvözölő feliratára tisztelettel tudomásul vétetvén, a közgyűlés a válasziatot megörzés végett leváltárba vétetui rendelte.

A Bács-Bodrogh megyei gazdasági egyesület által Baján rendezett állatkiallítás céljaira 300 ftr hozzájárulási költség megszavazása tárgyában hozott közgyűlési határozat kormányhatóságilag jóváhagyott, kifogás emeltetett azonban a nagymelt. m. kir. belügyminiszterium részéről az ellen, hogy e kiadás a közezésre előirányzott fedezeti alap terhére számoltassék el, melynek külön meghatározott rendeltetési célja van. Egyéb fedezeti alap hiányában a törvényhatósági bizottság újabb indokolt felterjesztéssel él.

Az izraelita hitközség iskola építési céljaira megszavazott, s a magas kormány részéről elvben nem kifogásolt 2000 ftr segély tárgyában ugyancsak a kijelölt fedezeti alap fenntartása tekintetéből szintén újabb, indokolt felterjesztés tetetett.

Drescher Ede polgármester jelentése a f. é. május és június hónapokról, a törvényhatósági életből minden tekintetben egészséges viszonyokat tár fel. Tudomásul vetetett.

Beregvámegye átírata a magyar honfoglalás ezredéves ünnepének megtartása tárgyában a kormányhoz intézett felterjesztésének pártolása iránt, helyesléssel fogadtatván, a törvényhatóság a kormányhoz pártoló feliratot intéz.

A városi tanács javaslata a köztárgyóhíd átalakítása és a vonatkozó szabályrendelet módosítása iránt bővebb eszmecsere szolgálattal tárgyat. A javaslat a köztárgyóhídi szabályrendeletet a köztárgyóhíd szánt sertesek vágatására is kiterjesztetni kívánja. Sztrényli Lipót in-

dítványára bizottság küldetett ki, mely a javaslat által leginkább érdekelt hentesiparosok meghallgatása után újabb javaslatot lesz hivata előterjesztetni.

A kir. tanfelügyelő átírata Hengl Adolf néptanító nyugdíjaztatása tárgyában tudomásul vétetvén, a 34 évi közszolgálat után nyugalomba lépő néptanító részére 530 ftr évi nyugdíj szavaztatott meg.

Hadzsits Milán fogalmazó lemondása elfogadtatván, a fogalmazói állás beszüntetése mellett az egyesített katonai és gazdasági tanácsnoki állás helyett ezen ügyek külön vezetésére két tanácsnoki állás rendszeresítése határozottat el.

r. l.

Tanító és tanítóság.

Még mindig vannak műveletlen és műveltséget szenvedő emberek, kik főleg a tanítót oly jelentéktelen tényezőnek tekintik az emberiség életében, miszerint irányában tudomány és műveltség dolgában legszerényebb igényeket támasztanak, pedig épen a tanító az, kitől jó esomé tudomány megkivántatik, hogy hivatásának teljesen megfelelőhessen; a műveltség tekintetében is a társadalom minden tagjával érintkezhetik.

Mint eddig még mindig, úgy most is a tanító nem igen tiszteltetik; nem tudom rosszakarat-e, vagy pedig a tanítóságról kellő forgalom nem bírás, mely a tanítót oly alacsony polera helyezi, azért kényszerítve érzem magamat azoknak is, kik a társadalom kiválóbb tagjainak tartatnak, a tanítóságról, illetve a tanító hivatásáról a kellő fölvilágosítást nyújtani. Kényszerítettem annál is inkább, mert a társadalom oly tagja, melynek hivatása majdnem azonos a tanítóéval, úgy nyilatkozott a tanítóról, mintha a tanító csak valami jött-ment-féle ember volna.

A nyilatkozatot, mely a tanítót földig lealázza, nem hozom a nyilvánosság elé; de abból kiindulólág írom jelen cikkemet és csak azt kívánom még megjegyezni, hogy ha a nyilatkozatban levő dolgokat olyan valaki mondta volna, ki a műveltség alacsony fokán áll, egyszerűen figyelmen kívül hagytam volna, de mivel — fájdalom! — oly egyéntől hallottam, ki szintén a nép boldogulásáért küzdeni hivatva van, nem hagyhatom szó nélkül, már csak azért sem, nehogy, ha még több ily gondolkodásu volna, a tanító tekintélye kockáztassék, talán tönkre is tétsessék és így a társadalom nyugének tekintessék.

Pedig a tanító méltán a társadalom kiválóbbjai közé számítható, mert hivatása szent és magasztos!

Hogy milyen a tanítói hivatás, kiténik Bárány Ignác mostani században élt kiténő pedagógus „Tanítók könyve” című művéből, melynek egyik pontjában azt mondja: „A tanító arra van hivatva, hogy a rábízott gyermekeket úgy nevelje és tanítsa, hogy azok idővel ügyes, értelmes, becsületes, vallásos és erkölcsös, embe-rekké, s törvénytisztelő hűséges, munkás, takarékos, engedelmes és sorsukkal megelegetni tudó polgárokká legyenek.” — Nem-e fontos egy eszme a tanítói hivatás?! És mégis nem igen becsültetik. S miért nem? Mert hát a tanító csak 3—4 évig tanul, kikerül 18—19 éves korában, amely korában még éretlennek tartatik, holott az ifju a gimnáziumban szintén 18—19 éves korában „érett”-nek nyilvánítatik. Igaz, hogy nem mindenki tudja, hogy az ifju, ki magát tanítónak kiképezteté, mindjárt az első évben is már a tanítói hivatással megismertetik és azt mind a négy esztendőn át tanulmányozza, mindig evvel foglalkozik és elsajátítani iparkodik. De nemcsak a tanító esekélynek tartott kiképzése az egyedüli oka a nem tisztelésnek, hanem mert ő a fiatal generációval vesződik, kit művelt és tanult ember csak elkinozna, túlképezne. (Mert ok a tudósok!?)

Hiába minden embernek vannak ellenségei, úgy hát a tanítónak is; de ezek nem is annyira ellenségek, csak a kellő fölvilágosítás hiányzik náluk, melyet a rosszakaratu ember vagy nem akar megérteni, mert nem tud a fontos és magasztosért lelkesülni; vagy pedig nem bírja felogni, mivel lelke vak, gondolkodótehetsége eltomput. — A tanítók reputációjának megörzése szempontjából szükségesnek tartottam e felszólalásomat közzétenni.

B. J.

Az eb veszettségéről.

Városunkban az ebdűh az utóbbi napokban rémeseen kifejlődvén, helyén levőnek találjuk a „Köz-ségi Közlöny” június 23-iki számában az ebdűhöl megjelent népszerű oktatást közzé tenni. Az igen érdekes és tanulságos cikk így hangzik:

„A közönség nagy részénél általános azon téves nézet — hogy a dűhött eb harapós és örvöngőnek mutatkozik, hogy a szájból hab és tájtek foly, hogy a vizet nem issza s töle tartózkodik, hogy hátsó lábai közé huzott farkkal folyvást egyenes irányban fut — a legveszélyesebb és legerhelebb következményü tévedések közé sorolható, melyek az ebdűhre nézve keletkeztek; mert ezen téves hit folytán olyan eb iránt — melynek harapós kedve ninesen, a mely vizet iszik, szája nem tájtekzik, s belőle nyál nem csurog s a mely farkát, mint az egészséges kutya fenhordja — bizalmatlansággal, félelemmel nem viseltetünk, pedig lehet, hogy ép ilyen eb a dűh által már meg van támadva.

Az észszerűség tehát azt parancsolja, hogy olyan ebdől, mely az egészség jellegével már nem bír, folytonosan óvakodjunk.

Az első jelenségek, melyek az ebnél a fejlődő veszettségre engednek következtetni, következők:

Mindenekelőtt az eb magaviseletében az előbbihez képest teljes változás mutatkozik. A környezetéhez előbb nyájas és simulékony eb feltűnően morgós és bátorságtalanná lesz, míg ellenben az előbb esendes, környezői iránt egykedvű eb, látszólag vidámabb, szokatlanul barátságos, de egyuttal érzékenyebb, esekélyeseiben hevesebb és haragra lobbanóbb lesz s néha a marásra — nála sobasem tapasztalt hajlamot árul el, s a mi leginkább föltűnő, minden ok nélkül harap.

A tulajdonképeni harapási dűh azonban, melynek tartama alatt, mint a kifejtett veszettségnél, inderkedés nélkül is ember és állatnak neki megy: mindjárt a betegség kezdetén nála nem észlelhető.

Egy idejűleg az ebnél föltűnő nyugtalanság mutatkozik, mi az által nyer kifejezést, hogy hol fölkel, hol lefekszik s összekuporodik, mintha alvársra készűlne, azonban ismét hirtelen fölszökik, s nyughelenét sürűn változtatja. Gyakran az ajtónál szűkül, mintha a szabadba igyekeznék, a nélkül azonban, hogy tőrűleket vagy vize-

1830-93

letet eresztene, mintán ezen testi működés ilyenkor el van fojtva.

Nemely ebnél már a veszettség első fejlődési szakában érzéki esalodások tűnnek föl, s az eb úgy tesz, mintha tárgyakat látna vagy zörejt hallana.

Az eb magaviseletének ezen változásával s a föltűnő nyugtalanság kezdetével étvágyban is változás áll be, még pedig olyformán, hogy a veszettségbe esett eb kedve-teleből néhány falatot bekap ugyan, de szokott cledeléhez bármilyen rendesen legyen is elkészítve s eléje táalva, nem nyúl, csak hozzászagol.

A veszettség keletkezésénél teljes étvágyhiány áll be. Ellenben a kutya rávágik élvezhetlen s emészthetetlen tárgyak evésére és elnyelésére, minők fa, posztó, vászon, szőnyeg, szalma, toll, kő, göröngy, sár, ember és állati hulladék.

Sőt saját helyületeket is megeszi, vizeletét fölhalja és hideg tárgyakat nyalogat, minő a só, kő stb.

A veszettség fejlődésében az eb a szokottnál gyakrabban hideg víz után eped s sokszor nyalogat belőle, a nélkül azonban, hogy egyszerre sokat innék.

A hideg víz utáni vágyadókás a teljesen kifejezett veszettségnél is észlelhető, sőt nemely eb mohón issza a vizet s minden iszony nélkül megy a vízbe s át is uszja.

Veszett ebnél az u. n. víziszony ki nem fejlődik s a közönség legnagyobb része még jelenleg is azon nézetben van, hogy az oly beteg eb, mely vizet iszik vagy szűrésül, nem veszett s meg sem veszhet; pedig ez felette veszedelmes és súlyos következményű tévedés.

Másik fontos jelenség, mely a keletkező veszettség-
ségről mutatkozik, az eb hangjának föltűnő megváltozása s a sajátzerű ugatás.

Az eb hangja ugyanis kevésbé mélyebb, érdeesebb lesz, de gyakran rögtön a legmagasabb hangba vág át; olyan ebnél, melyek sokat ugatnak, rekedtté is válik; egyuttal megváltozik az ugatás is.

Az olyan eb, melynél a veszettség keletkezésében vagy már kifejlődve is van, ugatás alkalmával nem adja ki a hangot egymásután, külön-külön, hanem orrát a légebe tartva, egy pár ugatás után a hangot vonítva nyújtja, úgy, hogy a hang vonító ugatásnak, üvöltésnek hallatszik.

Olyan ebek, melyeknél a veszettség más állat által történt megmarás folytán keletkezett, föntebbi jelenségeken kívül, a marás helyén föltűnően érzékenyek s a sebhelyet gyakran vakarják, harapják és nyalják.

A nyál- és tájéköfolyás, melyet a közönség általában a veszettség biztos jelének hisz, csak azon esetben fordul elő, hol a nyelés lehetetlen; s ily esetekben az eb vízhez közeledvén s abból inni akarván, a nyelés lehetetlensége folytán belé harap, a mi épen azon hiedelemre szolgáltatott alkalmat, hogy az eb víziszonyos.

Ettől megkülönböztetendők azon esetek, melyekben az állkapocs mindjárt a betegség kezdetén megbénulván (esendes veszettség) s emélfogva mind a harapás, mind a nyelés lehetetlenné tétetvén, folytonos nyál-folyás van jelen, melytől a körülmények fogva, hogy az állkapocs nem mozog, labdá solhasem válik.

Ép oly téves a közönség azon hite, hogy a veszett eb farkát behuzza. Az eb farkát a veszettség előhaladt fokában is fenhordja, s csak akkor eresztli le nehézségénél fogva, midőn a betegség végével járó gyengülés rajta mindinkább erőt vesz. A behuzott fark akár dühös, akár nem dühös kutyánál csak üldözéskori félelmének jele, s az eb csak addig huzza be a farkát lábai közé, míg azt fentartani is képes.

Szintoly tévedésen alapszik azon állítás, hogy a veszett eb mindig csak egyenes irányban szalad, mert a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a veszett eb futásában hol jobbra hol balra tér.

Az ugynevezett esendes veszettség az ebnél szint-
egy jelentkezik, csak hogy az ebek a korán beállott bé-
nulásnál (hűlés) fogva kevésbé izgatottak és nyugtalanok, sőt ellenkezőleg esendesebbek.

A esendes veszettségbe esett ebnél a betegség leg-
föltűnőbb jelensége a hátsó állkapocs megbénulása, mely-
nek folytán az többé-kevésbé lelóg s a kutya száját nyitva tartja.

Ily állapotban az eb szájából több-kevesebb nyál foly, mint fenn már érintett.

Az ily nemű veszettség-
nél, előre haladt fokában csak esekély hajlamot látszik mutatni az eb a harapásra minthogy harapni az állkapocs benuult volta miatt nem képes.

A veszettség többi jelei, minők az étvágyhiány, a vágy emészthetetlen s undorító tárgyak evése után, a hang és ugatás sajátzerű változása a esendes veszettségbe esett ebnél is mutatkoznak.

Az ebnél már fentebb leirt, megváltozott viselete s föltűnő nyugtalansága nagy mértékben fölébreszthetik az agyalt, hogy a veszettség fejlődésében van s arra serkenthetik a tulajdonost, hogy a szükséges biztonsági intézkedéseket azonnal megtegye s az ebet ember- s állat-
től elkülönítse, állatorvossal értekezék, vagy pedig az ebet az állatgyógyintézetbe küldje.

Még szükségesebbé válik ezen szükséges intézke-
dés, ha az ebnél föltűnő nyugtalanság és változott mag-
aviselet mellett még föltűnő ingerlékenység, addig soha-
sem tapasztalt morcoság, étvágyhiány, emészthetetlen tárgyak utáni kapkodás s a hang és ugatás megváltozása vehető észre. Ilyenkor az ebet haladéktalanul biztos örizet alá kell helyezni s az előjárásnál jelentést tenni.

Ha a közönség az előadott jelenségeket erősen emlékébe vésné s figyelembe venné, majdnem mindenkor módjában álland a veszettségben megbetegülő ebek harapásai ellen idején óvni magát.

Nagyon szükségesnek látszik az ebtulajdonosokat arra is figyelmeztetni, hogy a veszettségbe esett eb, még a veszettség legfejlettebb fokában is ragaszkodók gazdájához s kedvelt egyénéhez, kiket csak akkor harap, ha a roham ráj, míg ennek végeztével, mintegy engeszteléstül, annál inkább simulékony s engedelmesebb mutatja magát.

Sajnos, hogy a veszettséggel járó ezen sajátzerű tünemény a tulajdonosokat azon téves és terhes követ-
kezményű nézetre bírja, hogy az eb, mely annyira

engedelmesnek és ragaszkodónak látszik, veszett nem is lehet.

Azért minden ebtulajdonosnak meg kell a szükséges biztonsági intézkedéseket tenni s a mint az ebnél a veszettség legkisebb jeleit észre veszi, nem kell magát az eb ragaszkodó és engedelmese viselete által tévútra vezetetni, annál inkább, mert a veszettségnek időszakai vannak, melyekben az eddig leirt veszettségi jelek egyike sem észlelhető, úgy, hogy a kutya egészségesnek látszik, míg hirtelen a fennemlített veszettségi jelek egész iszonyatos voltukban jelentkeznek, a mint az ebnél az egyes roham (paroxizmus) kitör.

Végeztül szoros kötelességének ismerje minden ebtulajdonos, hogy ha az itt előadottak nyomán legkisebb gyanuja van ebnék egészségi állapotára iránt, az állatot azonnal láncra tétesse s a ker. állatorvosnak haladéktalanul bejelentse.

Jegyzet: Ha valamely dühös vagy dühgyanus kutya embert mart meg, akkor a sebzett ember rögtön orvosi gyógykezelés alá veendő, — vagy a legközelebbi kórházba szállítandó, — s azon esetre, ha a kutya dühösnek megállapított, 6 hétig orvosi megfigyelés alatt tartandó.

Minthogy dühös ebek által megmart egyének-
nél az élet csak azon esetben van veszélyeztetve, ha a fertőző anyag a szervezetbe jut, könnyen belátható, hogy a gyógyeljárásnak (mint kiégetés, savakkal való étetes stb.) csak azon esetben lesz eredménye, ha rögtön a megmarás után alkalmaztatnak. A memnyiben azonban ez nem történhetnék, legcélszerűbb, ha addig, míg az orvosi segély megérkezik, a sértett vérző részt langyos vízben áztatjuk, vagy ha ez nem lehetséges, vízzel kimossuk, hogy ez által a vérzés elősegíthessék s általa a fertőző anyag lehetőleg eltávolíthassék.

Ebdűhben szenvedő emberek mindazon tárgyai, melyekkel betegségiük ideje alatt érintkezésbe jöttek (mint ruhánemű, ágynemű, ivópohár, kanál stb.) elége-
tendő s elpusztítandók, az ágy és szoba padlózata erős lúggal többször felsurolandó s aztán carbolsavval fertőz-
teltetendő; a szoba fala pedig levakarandó s újra be-
meszelendő.

Roswitha.

Schmamsz Sándor után.

Eltem egén korán virradt a bú föl,
Szüleim is korán elhunytanak . . .
Még a mesét sem ismerém csak hírből,
Hiszen azt hallanom nem volt szabad!

Kemény szigor jutott osztályrészemül . . .
Hiába lábadt könybe a szemem,
Árván kellett bolyonganom és — egyedül . . .
Árva valék, midőn nagygyá lettem!

Soh' sem ölelt a szeretetnek karja,
Még csók sem égett soha ajkamon;
Öröm, szerencse e kebelt elhagyta,
Csak egy hű társam volt: — a fájdalom.

S mégis, — mi lelke felvidíteni tudja:
Nem e fátyol, — hanem lantomnak hurja!
Holosnyay Irén.

Egy szó.

(Heine.)

Szenvedésem bárcsak mind
Egy szóba folynának!
Hogy elvigyék, od'adnám
Szellőknek magának.

A bűtelt szót elviszik
Hozzád oh kedvesem! —
Hallod minden órában,
Hallod minden helyen.

S ha éji szendergéstől
A szemed zárva van,
Szóm követ majd tégedet
Legmélyebb álmokban.

K-n A. S-l.

Naptár. Julius.

Havi és heti nap	Katolikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orosz naptár
12 Pént.	Henrik	Henrik	30 12 apost.
13 Szom. Ödön		Margit	10 Julius
14 Vas. F5 Bonav.		F4 Kár.	2 A 5 S. b. a.
15 Hétfő	Apost. oszl.	Ap. oszl.	3 Hyacinth
16 Kedd	Skapul. ünn.	Faust. v.	4 András C.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.
Helyettesíti:
Laptulajdonos és kiadó: BITTERMANN NÁNDOR.

NYILTTÉR.*

Helyreigazítás. E lapok 51. számának mel-
lékletlen a palánkai polgári leányiskola zárvizsgáinak
eredményét dícsőítő közlemény az ottani róm. kath. elemi
tanítótestület jóhírverére célzatos megjegyzéssel akar
árnyat vetni, mintha a palánkai tanító urak a magyar-
nyelv tanítását körül utbaigazításra szorultának, vagy
mulasztás miatt feddést érdemelnének. Hanem ehhez
bizony — t. i. a magyarnyelv tanításához — írja ama
közlemény, teljes odaadás, a legjobb lelkiismeret
s tetőtől talpig tanító kívántatik a kormányra. A közlemény eme sóhaja azt gyaníttatja
velem, hogy annak írója nem ismeri a palánkai elemi
tanítótestületnek sem egyéni képességét, sem kötelesség-
érzetből eredő hivatalszeretétét. Nehogy azonban a tan-
* Az e rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztő.

ügy iránt érdeklődő olvasóközönség eme közlemény foly-
tán a palánkai elemi tanítótestület felől helytelenül vé-
lekedjék, mint érseki hivatalos iskolatogató öt évi ta-
pasztalatom alapján az igazság érdekében is kijelentem,
hogy a palánkai tanítótestület minden egyes tagja csak-
ugyan teljes odaadással, a legjobb lelkiismeret-
tel őrölközik a tanítói hivatásának s hogy csakugyan tetőtől talpig tanító vezet az oktatás
és nevelés szent ügyének kormányát, úgy hogy maga
tek. Gräff Nikáz tanfelügyelő ur sem vonta kétségbe
azon állításom igazságát, mellyel a német-palánkai elemi
iskolákat Bácsmegeye legjobb iskolái közé véltem so-
rozhatni.

A palánkai tanítótestület eljárását, hogy a nem
magyar-ajku gyermekeket fokozatosan vezetik a magyar-
nyelv ismeretébe, a közlemény írója is helyeselni fogja,
ha meggondolja, hogy a népiskola nem oldja meg fel-
adatát azzal, ha a gyermekek az időnek legnagyobb
részét, az ismeretszerzés rovására, néhány száz magyar
szó kimondásának betanulására fordították és néhány
magyar kifejezés elmondásával a hallgatóságot azzal ámit-
hatják, hogy ok mind tőről szakadt magyar gyermekek;
helyeselni fogja a tanítók eljárását, ha meggondolja,
hogy a népiskolának főfeladata és szent kötelessége az
értelem fejlesztése és az iskola keretében vágó tananyag
rendszeres feldolgozása mellett a gyermeknek szellemi
és testi erejét tökéletesíteni, vagyis oktatni és nevelni.

Ily tanmódot követve nemcsak a palánkai, hanem
számos más népiskola is, oly öröndetes eredményt mu-
tat fel a magyarnyelv tanításában, hogy a beszéd- és
értelemgyakorlatok fokozatos kibővítésével a felsőbb osztá-
lyokban több tantárgy már tisztán magyarul adatik elő.
Ezért a magyarnyelv tanításában önfeláldozó buz-
gósággal és célszerűen működő palánkai róm. kath. elemi
tanítótestületnek ama célzatos közleményben foglalt sértés
jövátétele végett a tanítgy iránt érdeklődő olvasóközön-
ség előtt magam és mások elismerését nyilvánítom.

Puck István,
érseki hiv. iskolatogató.

„Zárvizsgák“ beküldőjének Palánkán.

Ugyis mint a palánkai polgári leányiskola igazga-
tója, úgyis mint a németpalánkai tanítótestület szerény
tagja, utalva vagyok önnek ama sértést is tartalmazó
cikkére válaszolni.

Mint a polg. leányiskola igazgatója jelen voltam a
zárvizsgán s jól tudom mit tett W. E. tanító a ma-
gyarosítás érdekében; feltört gyept művelt, melynek
porhanyó földébe hinté a magyarosítás magvát; külön-
ben mint tanfőnök, ki már körülbelül 20 év óta foglal-
kozom magyar léteure német tannyelvű iskolában, csak
annyit állíthatok, hogy ama vizsgán a magyarosítás terén
valami rendkívüli „esoda“ nem mutatott fel, s a tani-
tónó csupán csak kötelességét teljesítette, ez pedig min-
den embernek hivatásához tartozván, dícséretet s hírlapi
tönjenezést maga után nem vonhat.

Különbben ezen intézet életrelvőségét jelen alak-
jában nem a levelező dícsímmusza, hanem majd a pa-
lánkai közönség következetes elbírálása fogja igazolni.
E miatt önnel ugyan nem bocsájtoztunk volna
eszmecserebe, de ön hivatalosan tanítgyunkba avatkozik,
melyhez annyit ért, mint „hajdu a haragöntéshez“.

Nemcsak a palánkai tanítók tartják lehetetlennek
azt, hogy népiskoláink oktatási nyelve a magyar nem
lehet, hanem a hatóság is, különben már bizonyára az
ön felszólalása nélkül is intézkedett volna ez ügyben.

Csak hogy a hatóságnak tudomása van arról, hogy
a német-palánkai iskolakötelesek 95%-a németajku s ily
körülmények közt a magyarnyelvet sikeresen eskis az
anyanyelv mellett taníthatjuk.

Az újvidék-palánkai tankerület tanfőnökei a f. hó
6-án tartott nagygyűlésen rosszalásukat fejezték ki leve-
lező támadó és sértő nyilatkozata ellenében; s mivel
ezen gyűlés tárgyát a magyarnyelv sikeres tanítása is
képezte, kimondatott azon, a német-palánkai tanítóknak
elvé, hogy amíg a másnyelviek az iskola 95%-át ké-
pezik, a tanítási nyelv eskis az anyanyelv lehet; to-
vábbá míg népiskolánk ujoneozása nem magyar óvodából
eszközölthetetik, magyar tannyelvet tisztán németajku
gyermekek iskolájában nem alkalmazhatunk. Addig is,
míg ezen utóbbi kívánatos esemény meg nem történik,
levelező urnak ki kell békülnie a meglévő viszonyokkal.
Ezek különben nem oly setétek, mint amimőknek ön
azokat lenni véli. Mert ha t. uraságod valaha fáradságot
vett volna magának magyarul tanításunk eredményéről
személyesen is meggyőződni, aligha lett volna oka ben-
nünket azzal vádolni, hogy nem működünk „teljes oda-
adással, jólelkűsmerettel s tetőtől talpig nem vagyunk
tanítók“.

(Wie der Schelm ist, so denkt er.) Ön kemény
szavakkal vádol bennünket; de vádját visszautasítjuk s
azt mondjuk, hogy letért az igazmondás útjáról . . . hisz
ön soha iskolánkban nem volt, hogy képes ön tehát egy
tantestületet oly kemény szavakkal megtámadni? For-
duljon a tek. kir. tanfelügyelőséghez Zomborba; avagy
tegyen kérdést ft. Puck apatini plébános ur és érseki
iskolatogatónál is, vajjon mily véleménynyel vannak ott
a palánkai belső tanítók működéséről? míg onnan a saját
ítéletéhez hasonló választ nem nyer, addig óvakodjék a
sértegetésektől.

Nem tudhatjuk, kit tisztelhetünk becses személyé-
ben, de annyit mégis sejtünk, hogy nem oly állásu egyén
— azaz nem előjárónk s így nem is tartozunk önnek
számot adni tanításunk eredményéről, de annyit mégis
megmondunk, hogy mi a magyar nyelvet jó eredmény-
nyel tanítjuk s az oktatást már az első osztályban kezd-
jük s folytatjuk jól meggondolt s hatóságilag helyben-
hagyott tanterv szerint.

Magyarul tanítani németajku iskolában, nem épen
mulatságos dolog, de mi, dacára az ön gyanúsításának,
„egész odaadással, jó lelkiismerettel s tetőtől talpig ta-
nító érönkkel“ tanítunk s törjük azon gyept, melyet
azután a polgári iskola és a középiskola is könnyen
müvelhet tovább.

Ha ön, t. uram, tudná, mily egyszerű szülők gyer-
mekeivel foglalkozunk mi nagyobbrészen, s képes volna
a polgári leányiskola növendékeinek s a mi tanoncaink
szüleinek családi viszonyaival párhuzamot vonni, s végre
ha volna érzeke azon körülményt tekintetbe venni, hogy
az óvoda, mint majdnem egyedüli eszköze a magyaro-
sítás hatatos előmozdításának, a mi növendékeink elő-
iskolájából teljesen hiányzik, bizonyára nem vádolt volna
könnyelműen egy oly tantestületet, mely már évek óta
minden rendű hatóságának elismerésével dícselkedhetik,
s mely testületnek minden egyes tagja hivatását pontos-
an és lelkiismeretesen igyekszik betölteni.

De dacára az ön gyanúsításainak s azon nehéz küzdelemnek, mellyel magyarul tanításunk közt találkoztunk, növendéceink a magyarban mégis elérik azon célt, hogy amidőn iskolánkat elhagyják, s az itt gyűjtött magyarnyelvi ismereteket a gyakorlatba átviszik, néhány hét alatt tudják a tanultakat alkalmazni s beszélni magyarul.

Sőt még azon földmives szülők gyermekei, kik majd az eke szarva mellett maradnak, ezek is tudnak annyit magyarul, hogy ezen a nyelven tanítóik védelmére kelve, elmondhatnák levelező urnak, hogy seperjen inkább saját küszöbe előtt, mert hihetőleg ott is csak akad seperni való.

Különbben felkérjük t. uraságodat, sziveskedjék a jövő tanév alatt bármikor is iskolánkba ellátogatni, hogy kritikáját a jövőben meggyőződésére s az igazságra alapíthassa; de még arra is kérjük, hogy ne hintse el békességes községtünkben a marakodás magvát; mi már évtizedek óta békében munkálkodunk községtünk nevelés-ügyének felvirágoztatásán; nem akadunk az ön dolgába, ne tolakodjék a miénkbe se; higgye el, hogy mi is gáncsoskodhatnánk, mert vannak itt sokan azon átutazó hivatalnok urak közt, kik igen jól tennék, ha néhány évi itt működésük alatt eljárásunkhoz tanulni azon erényekről, melyeket ön tőlünk megtagadna, ha tehetné.

Most pedig kijelentjük, hogy e tárgyban tovább csak szóbelileg állunk önnek bármikor rendelkezésére.

Füke Pál.

HIRDETÉSEK.

Bérbeadás.

Krusevlya községében a vadászati jog gyakorlása július hó 14-ik napján fog bérbeadni.

749. szám.

kig. 1889.

Árverési hirdetmény.

Alulírott községi elöljáróság részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint az 1883. évi XX. t. c. 3. §-a értelmében a községet mint erkölcsi testületet illető vadászati jog **folyo évi július hó 28. napján délután 3 órakor** Bács-ujfalu község-házánál 1889. évi augusztus hó 15-től 1895. évi szeptember 30-ig bezárólag tartó időszakra nyilvános árverésen bérbe fog adni.

Bács-ujfalun, 1889. július 5-én.

Pinterovits Jenő, 3-2 Walent Márton, jegyző. bíró.

Egy szárazon és vizen egyformán használható jó, 4 éves erős **vizsla** azonnal eladó. 3-3

Hol? megmondja a kiadóhivatal.

932. szám.

Torzsa községe.

k. ig. 1889.

HIRDETMÉNY.

Alulírott községi elöljáróság részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint az 1883. évi XX. t. c. 3. §-a értelmében Torzsa község vadászterülete, melyhez a község tulajdonát képező 355 hold pettau-pusztai föld is tartozik, a Ferenc-csatorna-részvénytársulat birtokán kívül, **f. évi július hó 21-én d. u. 3 órakor** árverés útján 1890. évi január hó 1-től fogva 6 egymást követő évre haszonbérbe fog adni.

Írásbeli ajánlatok is elfogadtnak, ha azok az árverési hirdetményben érintett feltételeknek megfelelőek és a szóbeli árlejtés megkezdése előtt érkeznek bérmentesen a községi elöljárósághoz. A kikiáltási ár 20 forintban állapított meg.

Az árverésben résztvenni kívánó, tartozik az árverés megkezdése előtt a kikiáltási árnak 10%-át óvadékkul letenni.

A pecsét alatt beadandó írásbeli ajánlatok a szóbeli árverés után nyitattak fel és a szó- és írásbeli ajánlatok szerinti legmagasabb ígéro mondatik ki bérlőnek. Egyenlő ajánlatoknál az írásbeli fölött a szóbelinek, írásbeli ajánlatok közül pedig az előbb beadottnak adatik elsőbbség.

Torzsa, 1889. évi július hó 4-én.

Gutvein Lajos, Bierman Jakab, jegyző. bíró.

2 szerkovács

vagy lakatossegéd, ki a reszelőmunkában is jártas, azonnal talál alkalmazást

Bäcker Jakob

szerkovács és géplakatosnál Hódsághon.

3-3

Haszonbéri hirdetmény.

Néhai báró Rudics József hagyatéki tömegét kezelő végrehajtó bizottság közhírré teszi, hogy a hagyatékhöz tartozó **bács-almási, kunbajai s csikeriai uradalmi birtokból, összesen**

6000 hold szántó, 1140 hold kaszáló s 1800 hold legelő

(holdját számítva 1000 □ öllel), egészben, vagy 5 majorba beosztva, és pedig:

a józsefszállási 700 hold szántó, 105 hold kaszáló, 210 hold legelő

(Bács-Almás határában, a községtől, valamint a vasuti állomástól 5 pernyi távolságra);

Juliskaházi 1200 hold szántó, 180 hold kaszáló, 360 hold legelő

(Almás és Kunbaja határában, Almás községtől 20 pernyi távolságra);

a mosztongai major 1100 hold szántó, 165 hold kaszáló s 330 hold legelő

(Almás és Kunbaja községek között, mindkét községtől 20 pernyi távolságra);

a kunbajai major 1600 hold szántó, 240 hold kaszáló, 480 hold legelő

(Kunbaja községtől 5 pernyi távolságra);

a csikeriai major 1400 hold szántó, 350 hold kaszáló, 420 hold legelő

(Kunbaja községtől 30 pernyi, Szabadka várostól 45 pernyi távolságra, a birtokon vasuti állomással, a baja-szabadkai szárnyvonalon); az ahhoz tartozó gazdasági épületekkel együtt

1889. évi szeptember hó 1-től számított 3 egymás utáni évre

ajánlati úton bérbeadtnak.

Az ezen részletezés után még fennmaradó, mintegy 2300 hold legelő és 990 hold erdőnek az erdőtvörvény figyelembe vételével való legeltetésére, valamint a

birtokon levő marha-állomány vételére nézve

teendő ajánlatok szintén elfogadtnak.

Az ajánlattevők az ajánlott összegnek 10%-át tartoznak zárt ajánlataikhoz csatolva, biztosítékul letenni s egyszersmind ajánlataikba beiktatni, hogy a haszonbéri részletes feltételeket ismerik, azokat elfogadják s azok értelmében a haszonbéri szerződést megkötni magukat kötelezik. **Az ajánlatok beadásának határideje 1889. évi augusztus hó 1-ső napja** s ajánlattevők jogosítva vannak, ezen határideig ajánlataikat a hagyatéket kezelő végrehajtó bizottság elnöke, **Horánszky Nándor** helyettesítésében **Ledniczky Márton** ügyvéd urnál, ugy is mint a kezelő bizottság egyik tagjánál benyújtani.

Az ajánlat el- vagy el nem fogadása felett a bizottság saját belátása szerint határoz, ezen határozatát az ajánlattevőkkel legkésőbb 1889. évi augusztus hó 14-ig tudatni s egyszersmind az ajánlat el nem fogadása esetében azt a biztosítéki összeggel együtt visszaszolgáltathatni fogja.

A haszonbéri feltételek megtekinthetők: Budapestén **Ledniczky Márton** ügyvéd urnál (lakik Deák Ferenc-utca 23. sz.), **Gál Jenő** ügyvéd urnál (lakik Kecskeméti utca 8. sz.); Zomborban: **Schmausz Endre**, Bács-Bodrogh megyei alispán, távolléte esetére **Schlagetter Gyula** megyei főügyész urnál, és Bács-Almás-on: **Kovatsits Károly** ügyvéd urnál.

Horánszky Nándor,

bizottsági elnök.

2-2

Árverési hirdetmény.

Vaskút község elöljárói részéről ezennel közzététetik, hogy a község mint testület tulajdonát képező vadászati jog, egymásután következő hat évre, évi 25 frt o. é. kikiáltási árral **folyo évi július hó 22-én d. u. 2 órakor** a legtöbbet ígéronek nyilvános árverés útján bérbe fog adni.

Az árverezni szándékozók az árverési feltételeket Vaskút község jegyzői irodájában naponta a szokott hivatalos órákban megtekinthetik.

Vaskút, 1889. évi július hó 3-án.

Pacher Béla, Kling András, jegyző. 3-2 bíró.

4082. szám.

kig. 1889.

Pályázati hirdetmény.

Hatóságom alatt lévő Ó-Szivac községében két irtóki, egy kézbesítői és egy kataszteri nyilvántartói állás megüresedvén, azok betöltésére ezennel pályázatot hirdetek.

Az első irtóki állás 400 frt, a második irtóki állás 366 frt, a kézbesítői állás 360 frt és végül a kataszteri nyilvántartói állás 300 frt évi fizetéssel van összekötve.

A pályázni kívánókat felhívom, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényeiket **folyo évi július hó 20-áig** hivatalomnál benyujtsák, mert az utóbb érkezendő kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Zombor, 1889. június hó 29-én.

Poppovics Dusan,

főszolgabíró.

2796. szám.

1889.

Árverési hirdetmény.

Bezdán község határában, az 1883. évi XX. t. c. 2. §-ával a nagyobb birtokosok részére biztosított jogok fentartása mellett, a vadászati jog, a folyó évi augusztus hó 1-ső napjától kezdődő s 1895-ik évi augusztus hó 15-ik napjáig terjedő 6 egymásután következő évre **folyo évi július hó 14-ik napjának délutáni 5 órájkor** a község-háza tanácstermében nyilvános szóbeli és zárt írásbeli ajánlati árverésen a legtöbbet ígéro, illetve ajánlónak, a lóháton való vadászatás kizárásával, két részletben, t. i. a „Kigyós“-tól keletre és nyugatra fekvő részletben, bérbeadatik.

A részletes feltételek a község-házánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Bezdánban, 1889. évi július hó 4-én.

Bosnyák János, Oberreiter Szilveszter, jegyző. 2-2 bíró.

Ritka alkalom.

Egy csaknem új Bösendorfer **zongora** (7¹/₂ oktávós Concert-Flügel), kitünő hangszer, legujabb szerkezetű, két év előtt 1050 frtért lett véve, most családi körülményeknél fogva 500 frtért eladó.

A cím megtudható e lap kiadó-jánál.

3-3